

Uitbreiding bedrijventerrein Aam 5, Elst, Effecten op beschermde soorten

**Quick scan in het kader van
de Flora- en faunawet**

D. Emond
K.D. van Straalen

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Uitbreiding bedrijventerrein Aam 5, Elst
Effecten op beschermde soorten

Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet

D. Emond
K.D. van Straalen

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

opdrachtgever: gemeente Overbetuwe

21 december 2010
rapport nr. 10-152

Status uitgave:	Eindrapport
Rapport nr.:	10-152
Datum uitgave:	21 december 2010
Titel:	Uitbreiding bedrijventerrein Aam 5, Elst, Effecten op beschermde soorten
Subtitel:	<i>Quick scan</i> in het kader van de Flora- en faunawet
Samenstellers:	Drs. D. Emond Ing. K.D. van Straalen
Aantal pagina's inclusief bijlagen:	30
Project nr.:	10-499
Projectleider:	Drs. D. Emond
Naam en adres opdrachtgever:	Gemeente Overbetuwe dhr. P. Gerards Postbus 11 6660 AA Elst (Gld)
Referentie opdrachtgever:	10uit16528
Akkoord voor uitgave:	Ir. E.J.F. de Boer Teamleider

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Overbetuwe

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervoerdigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2001.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

Voorwoord

De gemeente Overbetuwe is voornemens om het bedrijventerrein te Elst verder uit te breiden met circa 2,6 hectare (26.000m²). Deze ingreep kan effecten hebben op beschermde soorten planten en dieren.

De gemeente Overbetuwe heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om de effecten op beschermde soorten in beeld te brengen en aan te geven op welke wijze negatieve effecten kunnen worden beperkt.

Dit rapport kan worden gebruikt als onderbouwing van een ontheffingsaanvraag op grond van de Flora- en faunawet.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

drs. D. Emond	veldwerk, fotografie, rapportage en projectleiding.
ing. K.D. van Straalen	rapportage

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Vanuit de gemeente Overbetuwe werd de opdracht begeleid door de heer P. Jaarsma en T. van der Wielen. Wij danken hem voor de prettige samenwerking.

Inhoud

Voorwoord	3
Inhoud	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doel	7
1.2 Aanpak <i>quick scan</i> Flora- en faunawet	7
2 Ingrep en plangebied	9
2.1 De ingrep	9
2.2 Het plangebied	9
3 Voorkomen van beschermde soorten planten en dieren	11
3.1 Bronnenonderzoek	11
3.2 Methodiek veldonderzoek	11
3.3 Resultaten	12
4 Effecten op beschermde flora en fauna	17
4.1 Flora	17
4.2 Ongewervelden	17
4.3 Vissen	17
4.4 Amfibieën	17
4.5 Reptielen	18
4.6 Grondgebonden zoogdieren	18
4.7 Vleermuizen	18
4.8 Vogels	19
5 Conclusies en aanbevelingen	21
5.1 Conclusies	21
5.2 Aanbevelingen	22
6 Literatuur	23
Bijlage 1 Wettelijk kader	25

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De gemeente Overbetuwe is voornemens om het bedrijventerrein te Elst verder uit te breiden met circa 2,6 hectare (26.000m²). Deze ingreep kan effecten hebben op soorten planten en dieren die worden beschermd door de Flora- en faunawet.

In het rapport wordt verslag gedaan van bronnen- en veldonderzoek, bepaling van de effecten op beschermde soorten planten en dieren (Ffwet) en mogelijkheden voor mitigatie van de effecten.

Het doel is zo veel mogelijk informatie te verzamelen om te bepalen of voor de ingreep een ontheffing nodig is en zo ja onder welke voorwaarden die kan worden verkregen.

1.2 Aanpak *quick scan* Flora- en faunawet

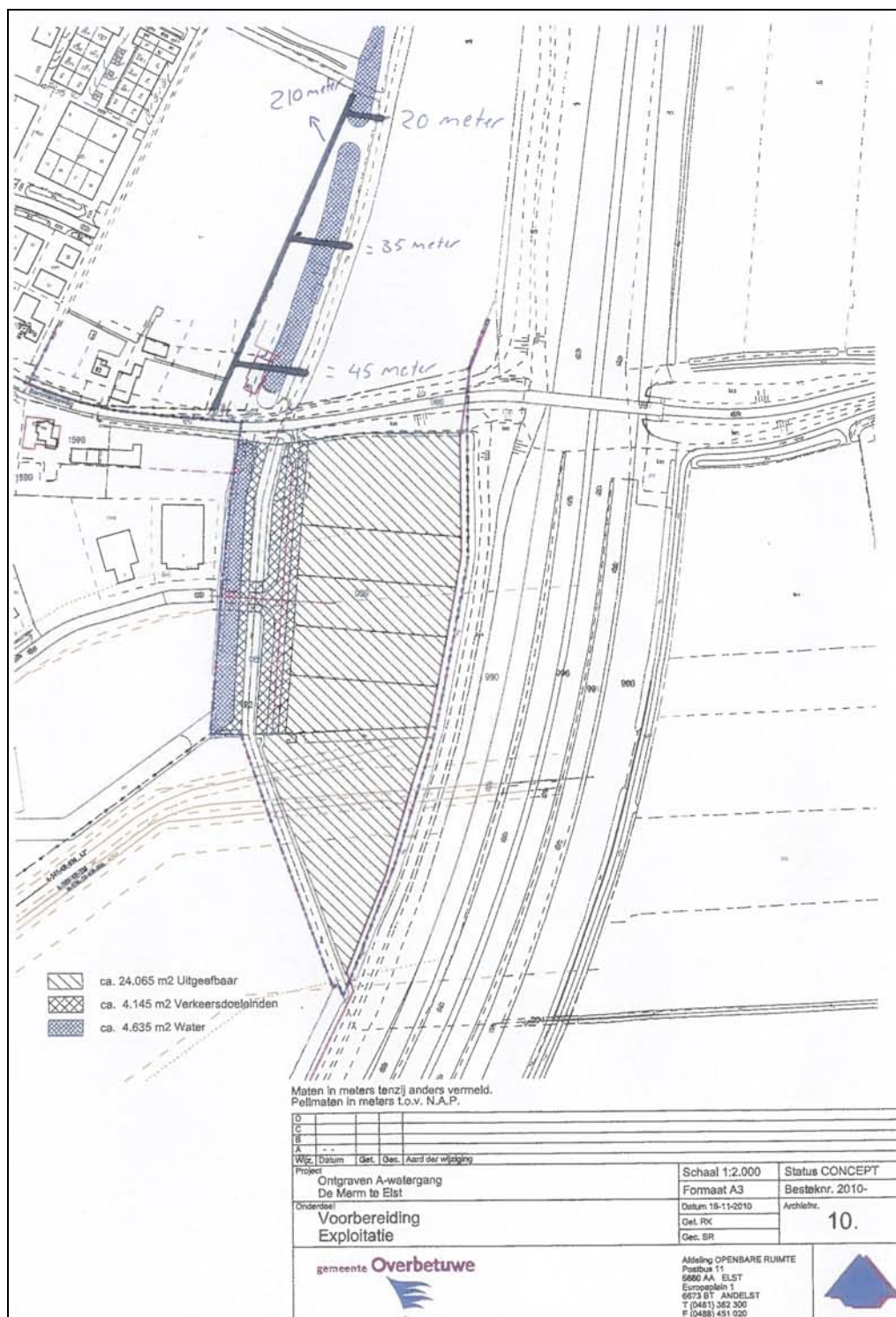
Bij de uitvoering van de ingreep zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren. Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moet worden verkregen (zie bijlage 1).

Dit rapport beschrijft de effecten van de ingreep op beschermde en/of bijzondere soorten planten en dieren. In dit rapport wordt ingegaan op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten planten en dieren komen mogelijk of zeker voor in de invloedssfeer van de ingreep?
- Welke effecten op beschermde soorten heeft de ingreep?
- Kunnen de effecten een wezenlijke negatieve invloed op soorten hebben?
- Worden verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden? Zo ja, welke?
- Moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie (vermindering) en compensatie van schade aan beschermde soorten?

Deze rapportage kan dienst doen bij de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag ex art. 75 Ffwet. De beoordeling van het voorkomen van en effecten op beschermde soorten is opgesteld op basis van het in 2010 uitgevoerde veldwerk, de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

De toetsing is een bepaling en beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten.

Figuur 1.1 Overzichtkaart plangebied Aam 5

2 Ingreep en plangebied

2.1 De ingreep

De ingreep bestaat uit het realiseren van een bedrijventerrein met bijbehorende infrastructuur ten zuiden van de Bemmelseweg (Figuur 1.1). De bosschage aan noord- en oostzijde blijft hierbij behouden. De bestaande watergang blijft eveneens behouden; een nieuwe (bredere) watergang wordt over de hele lengte aan de westzijde van het plangebied gerealiseerd. De ingreep bestaat uit de volgende onderdelen:

- Verwijderen bestaande beplanting
- Bouwrijp maken perceel
- Aanleg infrastructuur
- Ontwikkelen bedrijventerrein
- Aanleg nieuwe watergang met aan één zijde plas-dras oeverzone

Aan de noordzijde van de Bemmelseweg wordt de nieuwe watergang verder naar het noorden doorgetrokken. De resterende oppervlakte van dit tabs toelopende perceel wordt ingericht en beheerd als foerageergebied voor de steenuil bestaande uit kruidenrijke vegetatie en knotwilgen.

Deze ingreep kan omschreven worden als ingreep in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Gebruik van een door de minister goedgekeurde gedragscode voor de betreffende ingreep is niet aan de orde. Voor het uitvoeren van de ingreep geldt een vrijstelling van soorten in tabel 1 (zie bijlage 1).

2.2. Het plangebied

Het plangebied is gelegen tussen de rijksweg A15 en het bestaande bedrijventerrein Aam, ten zuiden van de Bemmelse weg / Kattenleger. Aan weerszijden van de Bemmelse weg en langs de A15 staat een bosschage bestaande uit zomereik, populier, wilg, meidoorn en sleedoorn. Tussen de bosschage langs de A15 en het plangebied ligt een smalle greppel die ten tijden van het veldbezoek droog stond.

Het plangebied ten zuiden van de Bemmelse weg betreft een aantal graslandpercelen die met schapen begraasd worden. Halverwege de percelen staat een groepje van tien volgroeide wilgen, die tijdens een storm afgelopen zomer grotendeels zijn afgeknakt en ingestort (zie foto 1.1). Het noordelijk betreft een voormalige woonerf met diverse, solitaire bomen, ruigtevegetatie en bergen met grond, afval of stenen (Foto 1.3).

Aan de westkant van het beoogde bedrijventerrein loopt in noord-zuidrichting een watergang van circa vijf meter breed met aan weerszijden een steile oever.

3 Voorkomen van beschermde soorten planten en dieren

3.1 Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen zijn online beschikbare bronnen geraadpleegd, waaronder de NDFF (telmee.nl, waarneming.nl).

De lijst van beschermde soorten en de verspreiding daarvan is door ons aangevuld op grond van recente onderzoeksrapporten en kennis aanwezig bij de uitvoerders van het onderzoek. Een volledige lijst van bronnen is te vinden in de literatuurlijst achteraan in dit rapport. De belangrijkste aanvullende bron voor deze rapportage is:

- Natuuronderzoek doortrekking A15-A12 (Brandjes, *et al.* 2010.)

Foto 1.1. Landschapsbeeld binnen het zuidelijk deel van het plangebied.

3.2 Methodiek veldonderzoek

Het bronnenonderzoek heeft geleid tot een lijst van in het veld te onderzoeken soorten planten en dieren.

Het plangebied is op 25 augustus 2010 bezocht. Op 24 november heeft een tweede veldbezoek waarbij het noordelijk deel (deel ten noorden van de Bemmelse weg) is bezocht.

Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, hollen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

3.3 Resultaten

3.3.1 Planten

Het zuidelijk deel van het plangebied omvat voornamelijk intensief beheerd grasland. Op ruderaal plekken en langs de oevers van de watergang zijn kale jonker, grote brandnetel, brede weegbree, kamille, witte klaver, rode klaver en gewoon duizendblad aangetroffen. Dit zijn algemeen voorkomende planten van voedselrijke gronden. Het noordelijk deel betreft een voormalig woonerf waarbij, na het slopen van de bebouwing geen beheer meer heeft plaatsgevonden. Aangetroffen soorten zijn kenmerkend voor particuliere tuinen of verruiging.

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde planten aangetroffen. Op grond van het ontbreken van geschikte biotopen wordt voorkomen van deze soorten uitgesloten.

3.3.2 Ongewervelden

Tijdens het veldbezoek is een uitheemse Amerikaanse rivierkreeft in de watergang aangetroffen. Beschermde ongewervelden zijn niet aangetroffen. Voorkomen van beschermde ongewervelden kan op basis van literatuuronderzoek en terreinkenmerken worden uitgesloten.

3.3.3 Vissen

Uit de omgeving van het plangebied zijn de strikt beschermde bittervoorn, grote modderkruiper en kleine modderkruiper bekend (Brandjes *et al.*, 2010)

In de watergang zijn de strikt beschermde soorten bittervoorn en kleine modderkruiper aangetroffen (foto 1.2). Andere soorten die tijdens de bemonstering zijn aangetroffen zijn de niet beschermde bierpje, ruisvoorn, blankvoorn en tiendoornige stekelbaars.

De watergang heeft voor de strikt beschermde soorten als bittervoorn en kleine modderkruiper een functie als leefgebied. De watergang is geschikt als voortplantingswater; naast volwassen exemplaren zijn enkele juveniele exemplaren aangetroffen van genoemde strikt beschermde soorten.

Beide soorten komen in relatief hoge dichtheden voor binnen het plangebied. Dit is een algemeen beeld voor watergangen in dit deel van de Betuwe, waar beide soorten algemeen voorkomen (Brandjes *et al.*, 2010).

De strikt beschermde grote modderkruiper is tijdens de visbemonstering niet aangetroffen. Het voorkomen van deze soort kan echter niet worden uitgesloten. Voorkomen van de grote modderkruiper is in vergelijkbare watergangen (Eldense Zeeg, Arnhem, Schuytgraaf) vastgesteld (eigen waarnemingen Bureau Waardenburg).

In 2006 wordt de rivierdonderpad gemeld uit de Bemmelse Zeeg ten noordoosten van knooppunt Ressen (van den Brandhof, 2006). Deze soort leeft in stromende wateren met een stenige oeverzone en is niet aangetroffen in het plangebied. Voorkomen van deze soort binnen het plangebied kan op grond van het ontbreken van geschikte biotopen (stromend water en stenige oever) worden uitgesloten. Voorkomen van andere strikt beschermde soorten worden op grond van verspreidingsgegevens en het ontbreken van geschikte biotopen uitgesloten.

3.3.4 Amfibieën

Tijdens het veldbezoek is de bastaardkikker waargenomen, er zijn geen strikt beschermde soorten amfibieën aangetroffen,

Uit de omgeving is het voorkomen van de strikt beschermde kamsalamander bekend. De soort is aangetroffen in een poel bij afslag 38 van de A15 (Reitsma *et al.*, 2002). Overige strikt beschermde soorten zijn alleen aangetroffen op ruime afstand van het plangebied (Brandjes *et al.*, 2010). Zo is de strikt beschermde rugstreeppad bekend uit de omgeving van Arnhem, Schuytgraaf (eigen waarneming Bureau Waardenburg). Op basis van terreinkenmerken en habitateisen van de uit de omgeving bekende soorten kan aanwezigheid binnen het plangebied worden uitgesloten.

De watergang en oeverzone binnen plangebied vormen uitsluitend geschikt leefgebied voor bastaardkikker, gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander. Het betreft hier allen soorten van Tabel 1 van de Flora- en faunawet.

Foto 1.2

Watergang binnen plangebied, leefgebied van bittervoorn en kleine modderkruiper

3.3.5 Reptielen

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten reptielen waargenomen. Op basis van terreinkenmerken en verspreidingsgegevens (Brandjes *et al.*, 2010) kan het voorkomen van reptielen in het plangebied worden uitgesloten.

3.3.6 Grondgebonden zoogdieren

Binnen het plangebied zijn tijdens het veldbezoek geen grondgebonden zoogdieren waargenomen. Uit de regio zijn geen strikt beschermde soorten zoogdieren bekend (Brandjes *et al.*, 2010). Voorkomen van strikt beschermde soorten kan op grond hiervan en het ontbreken van geschikte biotopen worden uitgesloten.

Binnen het plangebied kunnen naar verwachting wel soorten als konijn, haas, rosse woelmuis, veldmuis, bosmuis, en huisspitsmuis voorkomen. Dit zijn allen soorten uit Tabel 1 van de Flora- en faunawet.

3.3.7 Vleermuizen

Binnen het plangebied zijn geen geschikte verblijfplaatsen (kraam-, zomer of overwintering) of vliegroutes voor vleermuizen aanwezig. Vliegroutes voor vleermuizen zijn alleen bekend over twee viaducten van de A325. Het betreft hier vliegroutes van de gewone dwergvleermuis (Brandjes *et al.*, 2010).

De groenstructuren langs de A325 buiten het plangebied vormen een geschikt foerageergebied voor gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis (Brandjes *et al.*, 2010). Het plangebied vormt foerageergebied voor deze soorten zonder essentieel belang, de soorten komen in lage aantallen voor en in de omgeving is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig.

3.3.8 Vogels

Binnen het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Op basis van de terreinkenmerken in het noordelijk deel wordt dit geschikt geacht als foerageergebied voor de steenuil. De steenuil prefereert een kleinschalig landschap bestaande uit een afwisseling van fruitbomen, kruidenrijke vegetatie, begraasd grasland en andere elementen waar potentiële prooidieren als muizen zich kunnen verstoppen. Navraag bij de bewoonster van de nabijgelegen woning aan de Bemmelse weg heeft opgeleverd dat de steenuil voorheen in het plangebied werd waargenomen. In hoeverre de soort nu nog voorkomt is onbekend. Binnen de begrenzing van het plangebied zijn geen (potentiële) verblijfplaatsen aanwezig. In overleg met de gemeente is bij de effectenbeoordeling rekening gehouden met de potentiële betekenis van het plangebied als foerageergebied.

Verder zijn binnen het plangebied algemeen voorkomende vogels vastgesteld, te weten ekster, zwarte kraai, merel, graspieper en heggenmus, die in het plangebied tot broeden kunnen komen. Het plangebied heeft een functie als broedgebied voor algemeen voorkomende soorten van wateren en stedelijk gebied.

Foto 1.3 *Zicht op voormalig woonerf (noordelijk deel plangebied).*

4 Effecten op beschermde flora en fauna

4.1 Flora

Effecten en verbodsbepalingen

Binnen het plangebied komen geen beschermde planten voor. Als gevolg van de ingreep worden geen verbodsbepalingen overtreden.

4.2 Ongewervelden

Effecten en verbodsbepalingen

Binnen het plangebied komen geen beschermde ongewervelden voor. Als gevolg van de ingreep worden geen verbodsbepalingen overtreden.

4.3 Vissen

Effecten en verbodsbepalingen

Daar de watergang niet wordt aangetast zijn effecten op strikt beschermde vissoorten uitgesloten. Met het realiseren van een nieuwe watergang, inclusief plasberm zal het oppervlakte aan potentieel leefgebied voor deze soorten toenemen.

Tabel 4.1 Te verwachten effecten op beschermde soorten vissen

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
Bittervoorn	zeker	geen	geen
Grote modderkruiper	aannemelijk	geen	geen
Kleine modderkruiper	zeker	geen	geen

4.4 Amfibieën

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep zal leiden tot een beperkt verlies van leefgebied, het verstoren en doden van enkele individuen en de vernietiging van voortplantingsgebied, van algemeen voorkomende soorten als bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander. Voor deze soorten uit Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt ten aanzien van activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een algemene vrijstelling van verbodsbepalingen.

De ingreep heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van genoemde soorten, omdat het algemeen tot zeer algemeen voorkomende soorten zijn.

4.5 Reptielen

Effecten en verbodsbepalingen

Binnen het plangebied komen geen reptielen voor. Als gevolg van de ingreep worden geen verbodsbepalingen overtreden.

4.6 Grondgebonden zoogdieren

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied en het verstoren en mogelijk doden van één of meerdere individuen van haas, rosse woelmuis, veldmuis, bosmuis en huisspitsmuis. Dit zijn algemeen voorkomende soorten uit Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van genoemde soorten. Aangezien het aantal dieren dat hiermee is gemoeid relatief klein is en er is in de omgeving in ruime mate geschikt habitat voor deze soorten aanwezig.

Voor soorten van Tabel 1 geldt ten aanzien van activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een algemene vrijstelling. Voor deze soorten hoeft dus geen ontheffing worden aangevraagd.

4.7 Vleermuizen

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep zal niet leiden tot verlies van leefgebied, het doden van individuen of vernietiging van verblijfplaatsen van vleermuizen. De voorgenomen ingreep heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van vleermuizen omdat de ingreep geen invloed heeft op vleermuizen.

De voorgenomen ingreep zal niet leiden tot verstoring (met wezenlijke invloed) van vleermuizen, omdat vleermuizen in de huidige situatie ook al nauwelijks gebruik zullen maken van het plangebied en de werkzaamheden overdag zullen plaatsvinden.

Door de ingreep worden geen verbodsbepalingen overtreden ten aanzien van vleermuizen, er hoeft dan ook geen ontheffing te worden aangevraagd.

4.8 Vogels

Effecten en verbodsbepalingen

Door de ingreep kan potentieel foerageergebied van de steenuil worden aangetast. Het betreft hier met name het deel ten noorden van de Bemmelse weg. De meest voor de hand liggende locatie voor een verblijfplaats (mocht deze aanwezig zijn) zouden de twee woonhuizen aan weerszijden van de Bemmelse weg zijn. Het foerageergebied varieert in oppervlakte maar doorgaans wordt binnen een straal van 250-300 meter rondom de verblijfplaats gefoerageerd. Het graven van een nieuwe watergang en opschonen van het resterende oppervlakte kan er dan ook toe leiden dat hierdoor te weinig foerageergebied overblijft. In overleg met de gemeente is besloten om maatregelen te treffen waardoor het plangebied geschikt blijft als foerageergebied. Met deze maatregelen blijft de functionele betekenis voor steenuil intact en worden geen verbodsbepalingen overtreden. Het uitvoeren van aanvullend onderzoek of aanvragen van een ontheffing is dan niet aan de orde. In § 5.2 zijn inrichtingsmaatregelen opgenomen van het perceel.

Voorts dient in zijn algemeenheid rekening gehouden te worden met broedvogels. In § 5.2 zijn mitigerende maatregelen opgenomen om de schade aan broedvogels te beperken.

Tabel 4.2 Te verwachten effecten op beschermde soorten vogels met een jaar rond beschermde nestplaats

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
Steenuil	mogelijk	geen	geen

Foto 1.4. Steenuilenkast in een particuliere tuin (Twello).

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

De conclusies zijn opgesteld op basis van de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

- In het plangebied zijn bittervoorn en kleine modderkruiper aangetroffen en kan het voorkomen van de grote modderkruiper niet uitgesloten worden. Daar de watergang door de ingreep niet wordt aangetast zijn effecten niet aan de orde.
- Het plangebied maakt mogelijk onderdeel uit van het leefgebied van de steenuil, een soort met een jaarrond beschermde nestplaats. Aanvullende maatregelen, die als onderdeel worden opgenomen in de ingreep, zorgen ervoor dat de functionele betekenis van het plangebied voor de steenuil behouden blijft.
- Bij graaf- en grondwerkzaamheden in het plangebied moet rekening worden gehouden met het broedseizoen. In de beplanting zijn algemene broedvogels aangetroffen.
- Het groen, de watergang en oeverzone in het plangebied hebben betekenis voor algemene soorten amfibieën en zoogdieren van Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt een vrijstelling ten aanzien van ruimtelijke ingrepen.
- Als gevolg van de ingreep wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de aangetroffen beschermde soorten, mits voorgestelde maatregelen worden uitgevoerd.

In de onderstaande tabel zijn de zeker of mogelijk in het plangebied voorkomende strikt(er) beschermde soorten opgenomen. Aangegeven is of en zo ja welke verbodsbepalingen worden overtreden en of een ontheffingsaanvraag ex artikel 75 van de Flora- en faunawet aan de orde is. Hierbij is er van uitgegaan dat er adequate mitigerende maatregelen (zie § 5.2) zullen worden uitgevoerd.

Tabel 5.1 Strikter beschermde soorten in het plangebied, overtredingen Flora- en faunawet

Soort	Voorkomen	Effecten	Ontheffing nodig?
Bittervoorn	zeker	geen	geen
Grote modderkruiper	aannemelijk	geen	geen
Kleine modderkruiper	zeker	geen	geen
Steenuil	mogelijk	geen	geen

5.2 Aanbevelingen

5.2.1 Mitigatie

Uit de Flora- en faunawet vloeien verplichtingen voort om de effecten te mitigeren en compenseren. Deze worden hieronder nogmaals kort weergegeven. Tenzij anders aangegeven zijn deze maatregelen met elkaar in overeenstemming te brengen.

- Bij werkzaamheden dient verstoring van nesten te worden voorkomen. Aanbevolen wordt de werkzaamheden buiten het broedseizoen te verrichten. Het broedseizoen loopt ongeveer van half maart tot augustus. Indien de werkzaamheden binnen dit seizoen plaatsvinden kunnen deze worden uitgevoerd indien eerst ter plaatse is vastgesteld dat met de werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Dit kan door voorafgaande aan de uitvoering van de werkzaamheden het werkterrein te controleren op de aanwezigheid van nesten.

Specifiek voor de **steenuil** worden enkele maatregelen uitgevoerd in het perceel ten noorden van de Bemmelse weg. Deze maatregelen bestaan uit realiseren van een kruidenrijke zone (inzaaien) aan de westzijde van het perceel op plekken waar nu nog sprake is van verharding of te verwijderen materialen ten behoeve van de graafwerkzaamheden.

Op de perceelsgrens worden om de circa 5 – 10 meter knotwilgen aangeplant. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om hiervoor extra bomen te kappen maar de nieuw aan te planten knotwilgen in te passen in de huidige situatie. Knotwilgen vormen geschikte rustplekken, worden gebruikt om vanuit te jagen en bieden, op de langere termijn, mogelijkheden voor verblijfplaatsen. Overwogen kan worden om in één van de bestaande bomen een steenuilenkast te plaatsen. Door deze aan te melden bij de lokale of regionale steenuilenwerkgroep is onderhoud gegarandeerd.

Het beheer van het perceel zal gefaseerd worden uitgevoerd met een extensief karakter en gericht op het instandhouden van kleinschaligheid:

- jaarlijks 70% van het oppervlakte aan kruidenvegetatie maaien en afvoeren.
- eens per drie à vier jaar knotwilgen, om en om, knotten. Takken verwerken in takkenril of -hoop.

6 Literatuur

- Brandhof, P.M. van den, 2006. Ecologisch onderzoek Waterbeheersing Westkom, Over-Betuwe. Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van de natuurwet- en regelgeving. EcoGroen Advies BV, Zwolle.
- Brandjes, G.J., F. Brekelmans, D.J. ten Brink, D. Emond, G. Hoefsloot, J.M. Reitsma, M. van der Valk, R. Lensink, L.S.A. Anema, 2010. Natuuronderzoek doortrekking A15-A12, 2008-2009. Rapport 09-191. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- LNv, 2005. Gedragscode Flora- en faunawet voor Waterschappen. Ministerie van LNv, Den Haag.
- Reitsma, J.M., R. van Eekelen, G.J. Brandjes, R.H. Witte & R. Lensink, 2002. Flora- en faunainventarisatie in het projectgebied van het MTC te Valburg. Rapport 02-092. Bureau Waardenburg BV, Culemborg.
- Ministerie van LNv, 2009. Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, nr. 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNv, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNv, Den Haag.
- Ministerie van LNv, 2005b. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNv, Den Haag.
- Ministerie van LNv & IPO (2007). Spelregels EHS. Ministerie van LNv/IPO, Den Haag.
www.wetten.nl.
omgevingsvergunning.vrom.nl/
www.vrom.nl/pagina.html?id=3410 (*nota ruimte*)
- Steunpunt Natura 2000 (2010). Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. versie 27 mei 2010. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.
- Steunpunt Natura 2000 (2007). Toepassing begrippenkader Natuurbeschermingswet 1998. Intern werkdokument voor opstellers beheerplannen Natura 2000 en vergunningverleners Nb-wet. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.
- Steunpunt Natura 2000 (2008). Aanvulling op 'Toepassing begrippenkader Nb-wet '98' • Bestaand gebruik • Externe Werking. Intern werkdokument voor opstellers beheerplannen Natura 2000 en vergunningverleners Nb-wet. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

In deze bijlage wordt in het kort beschreven wat de wettelijke kaders zijn voor opstellen van ecologische beoordelingen van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen. In de natuurbeschermingswetgeving wordt een onderscheid gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§1.3). Met deze wetten geeft Nederland invulling aan de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen. De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht zal vanaf 1 oktober 2010 de procedures bij ruimtelijke ingrepen ingrijpend wijzigen (§ 1.4). Ook wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.5) en de Ecologische Hoofdstructuur (§ 1.6) bij ecologische toetsingen.

1.2 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen.

De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen.

De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)	
Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en ontheffingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader hiervoor is vastgelegd in het Vrijstellingenbesluit. Er gelden verschillende regels voor verschillende categorieën werkzaamheden.

Er zijn vier beschermingsregimes corresponderend met vier groepen beschermde soorten (tabellen 1 t/m 3 en vogels).

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit of in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Uit recente jurisprudentie blijkt dat de regels voor de Habitatrichtlijnsoorten nog strikter zijn¹

Voor bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing (zie onder).

Voor de soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt hetzelfde regime, met één grote beperking. Ontheffing of vrijstelling kan niet worden verleend voor ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en gebruik, tenzij er (tevens) sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, of in het belang van het milieu, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of de bescherming van wilde flora en fauna. Voor deze groep soorten kan overigens geen vrijstellingen worden verleend voor artikel 10 (verontrusting).

Vogels.

Alle inheemse vogels zijn strikt beschermd. Ontheffing of vrijstelling kan alleen worden verkregen op grond van openbare veiligheid, volksgezondheid of bescherming van flora en fauna. De Vogelrichtlijn noemt zelfs 'dwingende redenen van groot openbaar belang' niet als grond².

Dat betekent dat in beginsel alle activiteiten die kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van in gebruik zijnde nesten buiten het broedseizoen moeten worden uitgevoerd.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd³.

¹ Zie uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, 21 januari 2009 zaaknr. 200802863/1 en 13 mei 2009 nr. 200802624/1), en Rechtbank Arnhem, 27 oktober 2009 zaaknr. AWB 07/1013. Zie tevens de brief van het ministerie van LNV d.d. 26 augustus 2009 onder kenmerk ffw2009.corr.046 en de Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.

² Zie de vorige voetnoot.

³ Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang (zoals ruimtelijke ontwikkeling en inrichting);
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt.

In veel gevallen kan voorkomen worden dat een ontheffing nodig is, als mitigerende maatregelen er voor zorgen dat de functionele leefomgeving van dieren in tact blijft. Vooral voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en vogels is dit cruciaal (omdat er alleen ontheffing kan worden verkregen na zware toetsing).

1.3 Natuurbeschermingswet 1998⁴

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland.

Aanwijzing van gebieden

De Nbwet kent verschillende soorten beschermde gebieden. De belangrijkste zijn de Natura 2000-gebieden (oftewel Vogel- en Habitatrichtlijngebieden oftewel Speciale Beschermingszones) en de beschermde natuurmonumenten. De aanwijzingsbesluiten van deze gebieden bevatten een kaart en een toelichting, waarin de instandhoudingsdoelstellingen staan verwoord (zie www.minlnv.nl).

In de "oude" aanwijzingsbesluiten van Staats- en Beschermde natuurmonumenten worden de natuurwetenschappelijke waarde en het natuurschoon als grond voor de bescherming aangevoerd. Deze meer abstracte waarden blijven van kracht in de nieuwe Natura 2000-gebieden, voor zover zij voormalige Staats- of Beschermde natuurmonumenten omvatten. Deze waarden dienen bij toetsingen nader te worden geconcretiseerd.

Natura 2000-gebieden

Voor Natura 2000-gebieden dient een beheerplan te worden opgesteld. Daarin staat o.a. welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen te halen en welk (bestaand en toekomstig) gebruik al dan niet vergunningplichtig is. Voor een groot aantal gebieden is een beheerplan in een ver gevorderd stadium van voorbereiding.

Voor het uitvoeren van projecten en handelingen, die negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, is een vergunning nodig. Van negatieve effecten is sprake als, gelet op de instandhoudingsdoelen, habitattypen of leefgebied van soorten verslechterd of soorten

⁴ Op 1 februari 2009 is een wetwijziging van de Nbwet van kracht geworden. Door de inwerkingtreding van de Crisis- en herstelwet is de Nbwet per 31 maart 2010 opnieuw gewijzigd. De wijzigingen zijn in deze paragraaf verwerkt.

significant worden verstoord. Deze bescherming geldt alleen voor de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Projecten en handelingen die de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied aantasten zijn in ieder geval vergunningplichtig.

Bij een besluit om een plan (bijvoorbeeld bestemmingsplan, streekplan, waterhuishoudingsplan) vast te stellen, moet rekening worden gehouden met de effecten op Natura 2000-gebieden en met het beheerplan.

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als die activiteiten negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor het gebied (kunnen) veroorzaken. Dit wordt de 'externe werking' van de bescherming genoemd.

Bestaand gebruik

Bestaand gebruik volgens de Nbwet is gebruik dat bestond op 1 oktober 2005 en sindsdien niet of niet in betekenende mate is gewijzigd. Voor de raad van State lijkt de vraag of het gebruik al bestond op het (eerste) moment van aanwijzen (als Vogelrichtlijngebied) of aanmelden (als Habitatrichtlijngebied) overigens relevanter. bestaand gebruik dat zeker geen significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied kan vergunningvrij worden voortgezet. Als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten is een vergunning nodig, tenzij in het beheerplan anders is bepaald. in het beheerplan moeten dan maatregelen zijn voorzien om de effecten te beperken of te niet te doen.

Habitattoets

Een vergunning kan pas worden afgegeven nadat een 'habitattoets'⁵ het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast. Deze is verwoord in art. 19d t/m 19j van de Nbwet.

In de 'oriëntatiefase' – voorheen ook wel 'voortoets' genoemd – wordt onderzocht of een activiteit, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten').

Indien de oriëntatiefase uitwijst dat er geen effecten zijn, zijn er vanuit de Nbwet geen verdere verplichtingen of beperkingen voor de uitvoering van de activiteit. Wel kan het verstandig zijn om met het bevoegd gezag in overleg te treden, om te bezien of men zich in de conclusies van het uitgevoerde onderzoek kan vinden.

Als de verslechtering van habitattypen of het leefgebied van soorten niet-significant is en er geen significante verstoring optreedt, volgt een nadere toetsing (voorheen: 'verslechterings- en verstoringstoets'). In zo'n nadere toetsing worden de effecten gespecificeerd. Daarbij hoeft dan niet meer naar cumulatieve effecten te worden gekeken. Het bevoegd gezag beoordeelt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden (mitigatie en compensatie, zie onder) worden verbonden.

Als er een kans is op significante effecten volgt een 'passende beoordeling'. De passende beoordeling is veel uitgebreider. Op basis van de beste wetenschappelijke

⁵ De termen habitattoets en oriëntatiefase staan niet in de wet. De passende beoordeling wel.

kennis dienen de effecten op de habitats en soorten te worden ingeschat, rekening houdend met cumulatieve effecten.

Als de passende beoordeling uitwijst dat er slechts beperkte effecten zijn, dan dient vergunning te worden aangevraagd, die wordt verleend indien de effecten aanvaardbaar worden geacht. Als er significante effecten zijn, dan mag vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitatype of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van LNV aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt.

Cumulatieve effecten

Volgens de Natuurbeschermingswet 1998 (art. 19d lid 1) is het – zonder vergunning – verboden om handelingen te verrichten die op zich zelf of “in combinatie met andere projecten of plannen significante effecten kunnen hebben”. In het onderzoek naar cumulatieve effecten, wordt het effect van het onderhavige plan of project in combinatie met andere ingrepen in beeld gebracht.

De basis hiervoor is art. 6 van de Habitatrichtlijn, die van toepassing is op alle Natura 2000-gebieden.

“Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied.”

Het werkdokument “Toepassing begrippenkader” (Ministerie van LNV, 2007) stelt voor om het begrip cumulatie als volgt te definiëren:

“De effecten van de voorgestelde eigen activiteit op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied in combinatie met de effecten van andere activiteiten en plannen”.

Met andere woorden: in een studie naar de cumulatieve effecten dienen *alle* activiteiten (bestaand gebruik, nieuwe projecten) en plannen te worden betrokken, die op dezelfde instandhoudingsdoelstellingen negatieve effecten kunnen hebben als het eigen project. Het doet daarbij in beginsel niet ter zake of er een verband is tussen het eigen project en de andere activiteiten en plannen, of dat de effecten tijdelijk zijn of (naar verwachting) slechts beperkt van omvang zijn.

Significantie

Voor een invulling van het begrip significantie volgen wij de ‘Leidraad significantie’ van het Steunpunt/Regiebureau Natura 2000. Van significante effecten kan sprake zijn als ten gevolge van menselijk handelen het verwezenlijken van de instandhoudingsdoelen sterk wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. Dat is in ieder geval zo, als het

oppervlak van een habitatype of een leefgebied of de kwaliteit van habitatype of leefgebied of de omvang van een populatie lager wordt dan genoemd in de instandhoudingsdoelen in het aanwijzingsbesluit.

Beschermde natuurmonumenten

Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is zeer vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enkele ondergeschikte punten af.

Zorgplicht

Artikel 19I legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevegd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

1.4 Wabo en omgevingsvergunning

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) wordt op 1 oktober 2010 van kracht. De Wabo voegt een groot aantal (circa 25) vergunningen, ontheffingen en andere toestemmingen samen tot één omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is nodig voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen, zoals sloop, bouw, aanleg en gebruik, als die een plaatsgebonden karakter hebben en dat van invloed kunnen zijn op de "fysieke leefomgeving". Dit omvat alle fysieke waarden in de leefomgeving, zoals milieu, natuur, landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Als hoofdregel kent de Wabo het bevoegd gezag toe aan B&W van de gemeente waar het project (in hoofdzaak) zal worden uitgevoerd. Voor projecten van provinciaal belang kunnen GS het bevoegd gezag zijn, voor projecten van nationaal belang een minister.

De ontheffing Flora- en faunawet en de vergunning Natuurbeschermingswet 1998, die voor een ruimtelijke ingreep nodig kunnen zijn, worden "aangehaakt" bij de omgevingsvergunning. Dat wil zeggen dat bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning ook een toetsing aan Ffwet en/of Nbwet moet worden gevoegd. De aanvraag wordt dan aan het oorspronkelijke bevoegde gezag (Ffwet: LNV; Nbwet: GS of LNV) voorgelegd. Die zal dan toestemming geven in de vorm van een Verklaring van geen bezwaar (Vvgb). De inhoudelijke toetsing zal niet veranderen.

Op aanvragen voor een omgevingsvergunning, die mede betrekking hebben op Flora- en faunawet en/of Natuurbeschermingswet 1998 is de uitgebreide voorbereidingsprocedure van toepassing.

1.5 Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2009). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden geleverd. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345-512710, Fax 0345-519849

E-mail info@buwa.nl, www.buwa.nl